

5. (1998), *Reforma derzhavnoho upravlinnya v Ukrayini : problemy i perspektyvy* [Reform of state administration in Ukraine : problems and prospects], Oriyany, Kyiv, Ukraine.
6. “On Basis of National Security of Ukraine” : Law of Ukraine on 19 June 2003 № 964-IV, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2003, no. 39, art. 351.
7. Baranovskiy, O.I. (1999), *Finansova bezpeka* [Financial security], Feniks, Kyiv, Ukraine.
8. Baranovskiy, O.I. (2004), *Finansova bezpeka v Ukrayini (metodolohiya otsinky ta mekhanizmy zabezpechennya) : monohrafiya* [Financial security in Ukraine (assessment methodology and mechanisms of ensuring) : monograph], NTEU, Kyiv, Ukraine.
9. Shlemko, V.T. and Binko, I.F. (1997), *Ekonomichna bezpeka Ukrayiny : sutnist i napryamky zabezpechennya* [Economic security of Ukraine : the essence and directions of providing], NISD, Kyiv, Ukraine.
10. Averyanov, V.B. (1999), *Derzhavne upravlinnya v Ukrayini : navchalnyi posibnyk* [Public administration in Ukraine : textbook], Institute of the state and right for the name of V.M. Koreckiy, Kyiv, Ukraine.
11. Dmitrenko, E.S. (2007), “Features of legal framework of the state financial security”, *Pravovyi tyzhden*, no. 17, p. 4.
12. Alekseev, S.S. (1975), *Struktura sovetskoho prava* [Structure of the Soviet Law], Yuridicheskaya literatura, Moscow, Russia.
13. Dmitrenko, E.S. (2006), *Finansove pravo Ukrayiny. Zahalna chastyna : navch. posibnyk* [Financial law of Ukraine. General part : textbook], Alerta ; KNT, Kyiv, Ukraine.

УДК 342.72/.73 – 053.5 (477)

ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ

Навроцький О.О., к.е.н., доцент

*Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна
inter_law@karazin.ua*

У статті досліджено класифікації адміністративно-правових гарантій забезпечення прав людини в Україні. Запропонована власна класифікація адміністративно-правових гарантій забезпечення прав дитини в Україні. Пропонується вважати адміністративно-правові гарантії забезпечення прав дитини в Україні факторами, що впливають на процес здійснення прав дитини, та поділити їх на дві групи: нормативно-правові й організаційно-правові адміністративні гарантії.

Ключові слова: права дитини, гарантії, універсальні гарантії, конституційно-правові гарантії, галузеві гарантії, адміністративно-правові гарантії, захист прав дитини, забезпечення прав дитини.

ВИДЫ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВЫХ ГАРАНТИЙ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ РЕБЕНКА В УКРАИНЕ

Навроцкий А.А.

*Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина, площадь Свободы 4, г. Харьков, Украина
inter_law@karazin.ua*

В статье исследованы классификации административно-правовых гарантий обеспечения прав человека в Украине. Предложена собственная классификация административно-правовых гарантий обеспечения прав ребенка в Украине. Предлагается понимать под административно-

правовими гарантіями забезпечення прав ребенка в Україні фактори, которые влияют на процесс осуществления прав ребенка, и подразделять их на две группы, а именно: организационно-правовые и административно-правовые административные гарантии.

Ключевые слова: права ребенка, гарантии, универсальные гарантии, конституционно-правовые гарантии, административно-правовые гарантии, защита прав ребенка, обеспечение прав ребенка.

THE TYPES OF ADMINISTRATIVE-LEGAL GUARANTEES OF ENFORCEMENT OF THE RIGHTS OF THE CHILD IN UKRAINE

Navrotskiy A.A.

*V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Sq., 4, Kharkiv, Ukraine
inter_law@karazin.ua*

In the consideration of administrative-legal guarantees of the rights of the child in Ukraine, which are the special object of public administration, it is important to light a general question of a concept and system of guarantees of rights of citizens of Ukraine in general and child rights in particular and it is appropriate to define the general concept of the types of guarantees, given the importance of constitutional and legal guarantees (as the basic and universal guarantees, which is derived from the Basic Law of our state and the establishment of the special features of administrative-legal guarantees (such as sectoral and derived from universal) of child rights in Ukraine.

The importance of this issue is primarily due to the fact that given the conditions of today, a permanent manifestation of the financial and economic crises, the impact of globalization on all spheres of social and public life, raises the question of the inadequacy and imperfection of declarative approaches regarding guarantees of citizens' rights in general and child rights in particular. In this case, it is important and necessary to ensure a sufficient level of legal, economic, social, cultural, environmental, informational, financial, reliable, fair and independent legal protection of the rights of the child.

Investigated the classification of the administrative-legal guarantees of human rights in Ukraine. Proposed self-classification of administrative legal guarantees of the rights of the child in Ukraine. It is proposed to consider the administrative-legal guarantee of the rights of the child in Ukraine as factors influencing the implementation of child rights and to divide them into two groups: regulatory and legal administrative guarantees.

Key words: child rights, guarantees, universal guarantees, constitutional and legal guarantees, industry safeguards, administrative legal guarantees, protection of the rights of the child, enforcement of the rights of the child.

Під час становлення України як правової держави, побудови в ній громадянського суспільства адміністративно-правові гарантії забезпечення прав людини загалом і прав дитини зокрема посідають одне з провідних місць. Як і в кожній демократичній країні, зазначені гарантії безпосередньо впливають на рівень забезпечення прав людини. Саме тому серед різноманітних заходів реалізації та захисту прав дитини в Україні провідну роль відіграє їх адміністративно-правове забезпечення, яке найяскравіше виявляється у відносинах з органами публічного адміністрування.

Дослідження питань, що пов'язані з правовими гарантіями забезпечення прав людини в Україні, здійснювали фахівці з конституційного, адміністративного та міжнародного права, серед яких варто відзначити О. Альохіна, Є. Білозьорова, Н. Боброву, К.Г. Волинку, Т. Заворотченко, Р. Зуєва, М. Гуценка, О. Кушніренко, С. Лисенкова, М. Малєйна, А. Матвієнко, А. Міцкевича, О. Михайлюк, В. Патюліна, П. Рабіновича, Т. Слінько, Ю. Тодику, О. Фрицького, М. Хавронюка, Ю. Шемшученка, Л. Шукліну й інших учених.

У юридичній літературі немає єдиного підходу до класифікації адміністративно-правових гарантій, а також відсутні чіткі критерії, які можуть бути основою такої класифікації. Наявність такої проблеми пов'язана передусім із тим, що існує дуже велика кількість умов реалізації прав людини, а це також стосується реалізації прав дитини. Відсутність єдиної класифікації адміністративно-правових гарантій свідчить про відсутність універсального критерію та єдиного принципу, якій міг би бути покладений в основу цієї класифікації.

Загально визнаним є поділ гарантій на дві великі групи: внутрішньодержавні та міжнародно-правові. Внутрішньодержавні гарантії – це способи забезпечення реалізації прав, їх захисту, що надаються певною державою. Вони діляться на судові й позасудові. Внутрішньодержавні

гарантії прав охоплюють сукупність правових норм, що забезпечують належну реалізацію прав людини, мають юридичне закріплення передусім у Конституції України, а також в інших нормативно-правових актах. Міжнародно-правові – це такі гарантії, що закріплені в системі глобальних (універсальних) і регіональних міжнародних конвенцій і рекомендацій, які являють собою певні стандарти у сфері визначеної групи прав або визначеної групи суб'єктів і забезпечуються функціонуванням міждержавних об'єднань гуманітарного профілю. Міжнародні інституції, що є гарантами реалізації прав людини, також можна поділити на судові та позасудові.

Сьогодні на теренах науки адміністративного права України ще не склалося єдиної закінченої, узгодженої й вичерпної системи адміністративно-правових гарантії прав людини. Це зумовлюється низкою факторів: по-перше, адміністративне право України перебуває в стані реформування та зміни основних пріоритетів і цінностей адміністративно-правового регулювання. Важливо й те, що всі гарантії у своїй практичній реалізації супроводжуються застосуванням норм різних галузей права [1, с. 7].

І. Сіліч до гарантії забезпечення прав і свобод громадян в адміністративно-правовій сфері зараховує правову культуру і правову активність особи; право на отримання відповідної інформації; право на правову допомогу; право на звернення з метою захисту своїх прав і свобод; адміністративно-процесуальний контроль, нагляд органів прокуратури та процесуальну діяльність суб'єктів, які безпосередньо представляють інтереси громадян під час розгляду й вирішення адміністративних справ [2, с. 163]. Ми категорично не погоджуємося із зазначеним науковим підходом, адже з урахуванням наведених гарантії це є право. З огляду на зазначений перелік, відбувається заміна понять і залишається необґрунтованою юридична неточність категоріального апарату стосовно понять «права» та «гарантії». Тому ми вважаємо, що означені елементи не можуть входити до системи гарантії забезпечення прав і свобод громадян.

М. Конін зазначає, що основними напрямками забезпечення адміністративно-правовими нормами прав, свобод і законних інтересів громадян і механізму їх реалізації є компетенція державних органів та органів місцевого самоврядування, яка слугує фактором обмеження їхнього свавілля щодо громадян; закріплення адміністративної й дисциплінарної відповідальності за правопорушення; право на звернення до державних органів та органів місцевого самоврядування [3, с. 51]. Позначений науковий підхід також не прояснює ситуацію стосовно визначення адміністративно-правових гарантії прав.

О. Альохін до адміністративно-правових гарантії прав і свобод людини та громадянина зараховує заслуховування органами державного управління й місцевого самоврядування звітів органів і посадових осіб, які уповноважені застосовувати адміністративні стягнення; здійснення контролю; розгляд подань і протестів органів прокуратури; проведення перевірок по надрукованих у засобах масової інформації відомостях, що інформують про порушення прав і свобод людини та громадянина, тощо [4, с. 45].

Ураховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що адміністративно-правові гарантії забезпечення прав дитини в Україні – це комплекс (система) передбачених чинним законодавством засобів адміністративно-правового й адміністративно-процесуального характеру, які реалізуються органами виконавчої влади (державного управління) та є їхніми обов'язками з метою створення умов для реалізації й захисту прав дитини.

Але для забезпечення в практичній діяльності прав дитини необхідним є створення дієвих гарантії і забезпечення їх належного функціонування. У літературі, як уже було зазначено вище, відмічаються неоднозначні тлумачення самого поняття «гарантія». Часто поняття «гарантія» ототожнюється з терміном «забезпечення», що викликає наукові дискусії, бо слова «гарантія» й «забезпечення» є синонімами [5]. Ми вважаємо, що ототожнювати терміни «гарантія» й «забезпечення» є помилкою, адже гарантії – це засоби, умови, способи,

що встановлюються державою для забезпечення прав дитини, а забезпечення – це процес, шляхом здійснення якого ці самі гарантії реалізуються на практиці.

Тому доречним вважається в цьому напрямі звернути увагу на статтю 16¹ Закону України «Про охорону дитинства» [6], що введена до чинного законодавства України у 2009 році, має назву «Заходи і гарантії забезпечення виконання рішення суду про реалізацію права дитини на контакт» і регламентує, що заходи й гарантії забезпечення виконання рішення суду про реалізацію права дитини на контакт визначаються судом у кожному конкретному випадку. Такими заходами й гарантіями є зобов'язання особи, яка контактує з дитиною, оплачувати витрати, пов'язані з переїздом і проживанням дитини, а також у разі потреби будь-якої іншої особи, яка супроводжує дитину; повідомляти особі, з якою проживає дитина, про місце перебування дитини під час реалізації нею права на контакт; з'являтися особисто разом із дитиною до органу опіки та піклування з періодичністю, визначеною судом; заборона зміни місця перебування дитини під час реалізації нею права на контакт; реалізація права на контакт із дитиною на території іноземної держави за умови подання органу опіки та піклування за місцем проживання дитини документа, що підтверджує визнання рішення суду України про контакт з дитиною на території іншої держави. Виходячи із запропонованого нами визначення гарантій, якими є заходи, що вживаються державою, вважаємо за доцільне вилучити з назви статті та її змісту слово «заходи», адже це є одне й те саме, тому, на нашу думку, зазначену норму обтяжують зайві терміни, які не мають важливого й вирішального змістового наповнення.

Під час дослідження адміністративно-правових гарантій прав дитини варто враховувати не тільки загальні теоретичні положення, що стосуються гарантій прав дитини, а й специфіку суспільних відносин, що формуються у сфері забезпечення таких прав. У зв'язку з цим серед такого роду гарантій можна виділити ті, які є переважно адміністративно-правовими, а також ті, які є універсальними, однак без їх аналізу дослідження таких гарантій було б неповним і фрагментарним. До першої групи, на нашу думку, варто зарахувати прокурорський нагляд за додержанням прав людини, громадський контроль, діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, діяльність Уповноваженого президента України з прав дитини. До другої групи доцільно зарахувати право на звернення до суду, право на правову допомогу.

Суттєвим кроком на шляху до забезпечення прав дитини в Україні можна вважати законодавче унормування положення про дітей, які потребують особливого захисту держави у 2016 році. Сьогодні українське законодавство регламентує, що всі дії щодо дитини, яка перебуває в складних життєвих обставинах, спрямовуються на захист прав та інтересів дитини, усунення причин таких обставин і забезпечення безпечних умов її утримання й виховання, надання їй і її батькам комплексу необхідних послуг і соціальної допомоги. Суб'єкти соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю в процесі своєї професійної діяльності здійснюють заходи з виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, надають їм комплекс послуг у межах повноважень, визначених законодавством, інформують інших суб'єктів, органи опіки та піклування в разі необхідності здійснення комплексних заходів щодо захисту прав та інтересів дитини й надання підтримки батькам чи притягнення їх до відповідальності.

Якщо у зв'язку зі складними життєвими обставинами дитина тимчасово не проживає чи не може проживати зі своїми батьками, іншими законними представниками, її утримання та виховання можуть здійснювати родичі, сім'я патронатного вихователя, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, притулки для дітей служб у справах дітей, інші установи для дітей (незалежно від форми власності й підпорядкування), в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що адміністративно-правові гарантії забезпечення прав дитини в Україні діляться на дві групи: нормативно-правові й організаційно-правові адміністративні гарантії.

Отже, адміністративно-правові гарантії забезпечення прав дитини в Україні являють собою багатогранне явище, яке охопити єдиним визначенням доволі важко. Адже позначені гарантії стосуються різноманітних явищ суспільного та державного життя різної спрямованості й неоднакової дії, які мають різне наповнення і зміст. Вони являють собою фактори, що впливають на процес здійснення прав дитини, гальмуючи чи, навпаки, прискорюючи його, створюючи сприйнятливі умови для їх забезпечення. Їх об'єднує єдине призначення, яке полягає в забезпеченні чіткої реалізації прав дитини.

Нормативно-правові адміністративні гарантії забезпечення прав дитини закріплені в нормативних актах адміністративного законодавства України, тобто це сукупність адміністративно-правових норм, за допомогою яких забезпечуються права дитини в Україні.

Організаційно-правові адміністративні гарантії виступають як комплекс (система) засобів реалізації діяльності органів публічного адміністрування, що спрямована на створення сприятливих умов для реального користування дитиною своїми правами. Через такі гарантії відбувається усунення й недопущення можливих причин та ускладнень неповного чи неналежного здійснення прав дитини й захист таких прав від порушень. У контексті організаційно-правових адміністративних гарантії необхідно розглядати засоби (механізм, який забезпечує кожній дитині можливість користуватися правами), що забезпечують фактичну реалізацію та всебічну охорону прав дитини в діяльності органів публічного адміністрування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Синиця А.М. Адміністративно-правове регулювання у сфері забезпечення прав і свобод військовослужбовців : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / А.М. Синиця. – Х., 2012. – 20 с.
2. Сіліч І.І. Гарантії забезпечення прав і свобод громадян в адміністративному процесі : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / І.І. Сіліч ; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х., 2008. – 192 с.
3. Конин Н.М. Административное право России : [учебник] / Н.М. Конин. – М. : ТК Велби ; Проспект, 2007. – 448 с.
4. Алехин А.П. Административное право Российской Федерации : [учебник] / А.П. Алехин, А.А. Кармолицкий, Ю.М. Козлов. – М. : ЗЕРЦАЛО, 1997. – 672 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. – 745 с.
6. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142.

REFERENCES

1. Synytsya, A.M. (2012), “Administrative legal regulation in the sphere of ensuring the rights and freedoms of servicemen”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.07, Yaroslav Mudryi National Law Academy, Kharkiv, Ukraine.
2. Silich, I.I. 2008 (), “Guarantees of ensuring the rights and freedoms of citizens in the administrative process”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.07, Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine.
3. Konin, N.M. (2007), *Administrativnoe pravo Rossii : uchebnik* [Administrative law of Russia : textbook], ТК Velbi, Izd-vo Prospekt, Moscow, Russia.

4. Alekhin, A.P., Karmolitskiy, A.A. and Kozlov, Yu.M. (1997), *Administrativnoe pravo Rossiyskoy Federatsii : uchebnik* [Administrative law of the Russian Federation : textbook], ZERTsALO, Moscow, Russia.
5. Busel, V.T. (editor) (2003), *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language], VTF «Perun», Irpin, Kyiv, Ukraine.
6. “On Protection of Childhood” : Law of Ukraine on 26.04.2001 № 2402-III, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 2001, no. 30, art. 142.

УДК 342.45

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГЕННО-ІНЖЕНЕРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Пунда О.О., к.ю.н., доцент, докторант

*Університет Державної фіскальної служби України,
вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Україна
ardasha2001@rambler.ru*

У статті досліджено питання адміністративно-правового регулювання генно-інженерної діяльності в Україні. Медицина, генетика, молекулярна біологія перетворюються в один із найбільш вагомих чинників сучасного соціального розвитку. Найбільш питому вагу становлять досягнення цих наук у сфері пізнання генетики людини та промислових агрокультур. Засоби адміністративно-правового регулювання повинні визначити межі, способи і процедури втручання в генетику людини, рослинний і тваринний світ. Правовому регулюванню має підлягати сфера відносин у галузі генної інженерії в частині використання генно-модифікованих організмів, не пов'язаних із людиною, і сфера використання досягнень результатів такої діяльності щодо людини, її тканин та окремих клітин. Запропоновано такі практичні механізми: по-перше, контроль за планами наукових досліджень (їх незалежний моніторинг); по-друге, обов'язковість біоетичної експертизи теоретичних концепцій; по-третє, використання можливостей комп'ютерно-математичного моделювання для визначення ймовірного впливу генно-модифікованих організмів; по-четверте, удосконалення законодавства, що регламентує процес наукової діяльності, який має небезпечний для життя або здоров'я людини характер.

Ключові слова: правове регулювання, генетика, генна інженерія, біологічна безпека, генетична безпека, біоетична експертиза, гіпотетична загроза, продовольча безпека, наукові дослідження, юридичні обмеження.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ГЕННО-ИНЖЕНЕРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

Пунда А.О.

*Университет Государственной фискальной службы Украины, ул. Университетская, 31, г. Ирпень, Украина
ardasha2001@rambler.ru*

В статье исследован вопрос административно-правового регулирования генно-инженерной деятельности в Украине. Медицина, генетика, молекулярная биология превращаются в один из самых важных факторов современного социального развития. Наибольший удельный вес составляют достижения этих наук в сфере познания генетики человека и промышленных агрокультур. Средства административно-правового регулирования должны определить границы, способы и процедуры вмешательства в генетику человека, растительный и животный мир. Правовому регулированию подлежит сфера общественных отношений в области генной инженерии в части использования генно-модифицированных организмов, не связанных с человеком, и сфера использования достижений результатов такой деятельности в отношении человека, его тканей и отдельных клеток. Предложены следующие практические механизмы: во-первых, контроль за планами научных исследований (их независимый мониторинг); во-вторых, обязательность биоэтической экспертизы теоретических концепций; в-третьих, использование возможностей компьютерно-математического моделирования для определения вероятного